

УДК 338.45:66] (477.52)

*Пересадько Г.О., к.е.н., ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ», м. Суми
Козирев В.А., студент групи БС-73, ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ», м. Суми
Сулима М. К., студентка групи БС-73, ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ», м. Суми
Лапіна Ю.Г., студентка групи МЕ-61, ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ», м. Суми*

Аналіз та перспективи розвитку хімічної промисловості України на прикладі ВАТ «Суміхімпром»

Анотація. В даній статті досліджується стан хімічної промисловості України, зокрема виробництво мінеральних добрив. Особливу увагу надано аналізу підприємства «Суміхімпром» як одного з лідерів хімічної промисловості України.

Ключові слова: Хімічна промисловість, конкуренти, ВАТ «Суміхімпром».

Постановка проблеми. В останнє десятиліття ХХ століття ринок мінеральних добрив перетворився в один з найбільш консолідованих та гостро конкурентних. У Західній Європі 80% загального виробництва добрив контролюють 8 великих фірм, у США 60% азотних добрив поставляють 5 компаній. У країнах, що розвиваються, виробництво добрив зосереджене в руках декількох державних або керованих державою компаній. У Росії до 90 % калійних і фосфорних добрив поставляють 6 компаній, а виробництво азотних перебуває під контролем ВАТ «Газпром». В Україні виробництвом добрив займаються два підприємства - ВАТ «Суміхімпром» та ДАК «Титан». Ситуація в хімічній промисловості близька до критичної та потребує негайного втручання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Значну увагу проблемі дослідження політики маркетингу приділяли Алексеєнко І.В., Бітуров П.С., Голубов О. Г., Ковалев А.І, Лапін Є.В., Лебедєв Є.В., Левчук О.М., Малиш О.М., Павленюк С.А., Походенко В.Д., Савченко С.К. та інші.

Метою дослідження було визначення стану хімічної промисловості України, зокрема виробництва мінеральних добрив. Особливої уваги набув аналіз підприємства «Суміхімпром» як одного з лідерів хімічної промисловості України.

Результати. Ринок мінеральних добрив привабливий особливо для тих країн, де попит на внутрішньому ринку цієї продукції невеликий. Тим часом все більший вплив на динаміку виробництва й споживання добрив роблять світові тенденції розвитку сільського господарства. У їхньому числі відносно насичення ринку сільськогосподарської продукції й скорочення посівних площ у розвинених країнах, а також створення високоврожайних сільськогосподарських культур, удосконалення агротехніки, все більш широке поширення генної інженерії й біотехнології, що принципово міняє підходи до оброблення ґрунтів.

Виробництво мінеральних добрив в Україні стало найбільш динамічно розвиватися з початку 21 століття. До 90-х років минулого століття внутрішній ринок був домінуючим для вітчизняних виробників мінеральних добрив. Однак у 90-і роки споживання добрив в Україні різко знизилося. Основними причинами цього став загальний спад у сільському господарстві, лібералізація зовнішньоекономічної діяльності й збільшення імпорту сільськогосподарської продукції. При цьому варто відзначити, що внутрішній ринок не відновився дотепер. У зв'язку із цим галузь в основному орієнтована на експорт.

Ціни на добрива, на протязі року, зростали, у першу чергу, через високу динаміку зростання світових цін на основні сировинні компоненти (фосфорити, хлорид калію), підвищення тарифів на енергоносії та високий рівень попиту на вітчизняному та світовому ринках.

Російські компанії мають суттєву перевагу перед вітчизняними виробниками завдяки значно нижчим цінам на газ та мінеральну сировину, що видобуваються в Росії. Український ринок для них є достатньо привабливим через його порівняно велику ємність, близьке географічне знаходження та можливість використання досить зручного залізничного транспорту для постачання добрив до України.

Крім цього, для захисту від імпортерів добрив на український ринок підприємству необхідно ініціювати на державному рівні проведення антидемпінгових розслідувань. У першу чергу це стосується російських виробників. Також необхідне лобювання державної підтримки вітчизняного виробника мінеральних добрив у вигляді часткового дотування закупівлі українських добрив сільськогосподарськими підприємствами.

При роботі на даному ринку, з метою одержання об'єктивної й своєчасної інформації про ситуації з даним продуктом безпосередньо у споживача необхідно впровадити систему звітності дилерів, з повним відображенням всієї інформації з обсягів продажів, питань якості, системи взаємин по кожному конкретному споживачу.

Що стосується комплексних добрив, то найбільшими світовими виробниками комплексних добрив є норвезька компанія Yara International, фінський холдинг Kemira GrowHow на початку 2008 року його власником стала Yara International, російські компанії «Еврохім» та «Фосагро», литовський Achema. Географія їхньої присутності охоплює близько 120 країн і має тенденцію до подальшого розширення, у першу чергу за рахунок Бразилії, Китаю й країн Південно-Східної Азії.

Російський ринок складних добрив представлений виробниками в складі хімічних холдингів-Дорогобуж та Акрон, Амофос та Череповецький Азот у складі Фосагро, Еврохіму-БМУ та НЕАЗ в Еврохимі, Кірово-Чепецький ХК групи Агрохим (Сибур). Російські холдинги - це, як правило вертикально інтегровані компанії, у складі яких є присутнім виробник фосфорних добрив або підприємство по видобутку апатит-нефелінової руди: в Еврохимі- це Ковдорський ГЗК, у Фосагро-Апатит, Акрон уже ухвалив рішення щодо створенні власної сировинної Північно-Західної Фосфорної Компанії.

Слід зазначити, що в Україні існують всі передумови для успішного розвитку хімічної галузі і зокрема виробництва мінеральних добрив. Найперспективнішим у цьому плані є підприємство ВАТ «Сумихімпром».

Відкрите акціонерне товариство «Сумихімпром» - великий енергохімічний комплекс, промисловий майданчик якого займає 226 га. Підприємство розташоване на північному сході України. До складу підприємства входять: 11 основних цехів, 20 допоміжних цехів, 7 підрозділів непромислової групи (комбінат громадського харчування, санаторій-профілакторій та ін.). Місія ВАТ «Сумихімпром»: надавати комплексний асортимент продуктів хімічної промисловості для якнайповнішого задоволення потреб клієнтів. Основна мета діяльності нашого підприємства – поєднання динаміки росту обсягів виробництва з якісним удосконалюванням асортименту нашої продукції, що відповідає очікуванням та вимогам наших споживачів. Нефінансові цілі компанії: вихід на нові ринки збуту, пошук нових платоспроможних клієнтів. Фінансові цілі компанії полягають у стабільному зростанні прибутку та виплаті дивідендів акціонерам.

ВАТ «Сумихімпром» має широку номенклатуру продукції, що виробляється, а звідси й великий спектр споживачів цієї продукції у різноманітних галузях та сферах діяльності. Це, в першу чергу, підприємства галузі АПК, а також підприємства фармацевтичної лакофарбової, шкіряної, гумовотехнічної, миловарної, жирової, хімічної, машинобудівної, текстильної, паперової промисловості.

До числа найзначніших споживачів продукції «хімпрому» відносяться компанії «S.C.E.T.» і «Fedkominvest» (Монако), «Evertrade» (Франція), «Nouveau» (Швейцарія), «STOCKMEIER CHEMIE Gmb» (Німеччина), «United Chemical Products» (Великобританія), «Брянськводоканал», «Київводоканал», архангельський водоканал, львівська кондитерська фабрика «Світоч», багато комбикормових заводів і птахофабрики України, сільгоспвиробники України, Росії та Білорусії, що займаються вирощуванням зернових культур й цукрового буряка.

Будь-яке підприємство у своїй діяльності обов'язково стикається з конкурентами. При чому це можуть бути не лише прямі конкуренти, які займаються виробництвом аналогічної продукції, а й потенційні конкуренти, що можуть стати значною загрозою в майбутньому. Підприємство, що нами розглядається не є виключенням з цього.

Розглянемо конкурентне середовище ВАТ «Сумихімпром».

Доцільніше це зробити в розрізі окремих продуктів, що виготовляються на підприємстві.

Отже, що стосується головної продукції ВАТ «Сумихімпром» - двоокису титану, можна одразу відзначити, що його якість та асортимент поступається вироблюваному у країнах світу.

Найбільш вагомі країни-виробники двоокису титану в світі представлені в таблиці 1.

Таблиця 1 – Основні країни-виробники двоокису титану

Країна	Виробнича потужність, тис. т. на рік
США	883
Німеччина	310
Великобританія	280
Японія	240
Канада	100
Фінляндія	175
Франція	170
Україна, в тому числі:	120
ВАТ „Сумихімпром	40
ДАК „Титан”	80

Як бачимо з таблиці 1, в Україні працюють лише два виробники даної продукції, одним із яких є наше підприємство. Основним конкурентом є Кримське ДАК «Титан» (Красноперекоськ). Це підприємство за рахунок відсутності витрат на утилізацію відходів виробництва має більш низьку собівартість, а відповідно й нижчу ціну на свою продукцію. Також конкурентною перевагою ДАК „Титан” є його вигідне географічне розташування (близькість до Чорного моря).

Взагалі, що стосується України, можна відзначити, що «Хімпром» поряд з компанією «Титан» (Крим), Константиновським хімзаводом (Донецька обл.) й концерном «Стірол» (Горлівка, Донецька обл.) входить в четвірку найбільших виробників мінеральних, фосфорних, азотних добрив та сірчаної кислоти.

Конкурентом з виробництва двоокису титану в Росії є підприємство «Спектр» на базі Волгоградського АТ «Хімпром».

Конкурентом у виробництві сірчаної кислоти виступає ВАТ «Рівнеазот», ВАТ «Авдєєвський коксохімічний завод» (тут була введена нова сірчаноокислотна установка потужністю 88 т/добу).

Доцільним є визначення основним сильних та слабких сторін підприємства та окреслення можливих шляхів розвитку у майбутньому (Таблиця 2)

Таблиця 2 - SWOT-аналіз

	Можливості	Загрози
Зовнішні фактори	1. Існує можливість залучення іноземних інвестицій 2. Можливість привернути увагу потенційних клієнтів через участь у міжнародних виставках, тендерах 3. Високий кваліфікаційний рівень персоналу дозволяє займатися розробкою нового товару, нових технологій. 4. Існує можливість присутності на ринку через відкриття представництв у найбільш привабливих, з позиції збуту, країнах.	1. Не стабільна політична ситуація 2. Співпраця із закордонними фірмами стримується недосконалістю українського законодавства 3. Значна кількість конкурентів у галузі виробництва хімічної промисловості 4. В Україні не виробляється необхідне високотехнологічне та високоякісне устаткування 5. Високий рівень обов'язкових виплат

	Сильні сторони	Слабкі сторони
Внутрішні фактори	1. Підприємство має великий досвід роботи на вітчизняному та зарубіжному ринках. 2. Широко відомо та має добру репутацію серед країн СНД та країн далекого зарубіжжя 3. Підприємство має широку номенклатуру продукції, яка користується попитом. 4. Продукція відповідає міжнародним стандартам ISO 9001, ISO 14001, 5. Має високо-кваліфікований інженерно-технічний персонал	1. На підприємстві поряд з сучасним обладнанням використовується значна кількість застарілого устаткування. 2. Недостатня ліквідність підприємства. 4. Спостерігається тенденція до зниження середньоспискової чисельності працівників. 5. Велика залежність від іноземної сировини

Висновки. ВАТ «Сумихімпром» має величезний потенціал, який слід реалізовувати. Для успішного подолання економічної кризи підприємству необхідно робити акцент на розвитку вже існуючої товарної лінії та створенню ефективної системи маркетингу.

Список літератури

1. «ВАТ» Сумихімпром [Електронний ресурс]:// Режим доступу: <http://www.sumykhimprom.com.ua/>
2. Котлер, Ф. Десять смертних гріхів маркетинга [Текст] / Ф. Котлер. – М. : Альпіна, 2010. – 160 с.
3. Качан, Є. П. Розміщення продуктивних сил України [Текст]: Підручник / Є. П. Качан, За ред. Є. П. Качана. – К.: Вища школа, 1998
4. Малиш, О. М. Економічне управління ринковою поведінкою підприємства (на прикладі підприємств вовняної промисловості України) : дис. ... канд. екон. наук: 08.06.01 / Малиш Олена Михайлівна. – К., 2006. – 343 с.
5. Якубовський, М. Ключові структурні проблеми економіки та напрями їх розв'язання [Текст]:// Журнал "Економічний часопис". - №1. –2002.

В.А. Козирев, Г.А. Пересацько, М.К. Сулима, Лапина Ю.Г.

Анализ и перспективы развития химической промышленности Украины на примере ВАТ «Сумихімпром»

В данной статье исследуется состояние химической промышленности Украины, в частности производство минеральных удобрений. Особое внимание уделяется анализу предприятия «Сумихімпром» как одного из лидеров химической промышленности Украины.

Ключевые слова Химическая промышленность, конкуренты ВАТ «Сумихімпром».

V.A. Kozyriev, G.O. Peresadko, M.K. Sulima, J. G. Lapina

Analysis and future trends of development of Ukrainian chemical industry on example of «Sumykhimprom»

Annotation. This article touches upon thorough analysis of chemical industry of Ukraine, in particular – production of chemical fertilizers. There was made special emphasis on analysis of “Sumykhimprom”, which is one of leading manufacturers in chemical industry of Ukraine.

Key words: Chemical industry, competitors, «Sumykhimprom»